

Vysoké ceny plynu? Vidím jen jednoho viníka – tím je Rusko, říká šéf Pražské plynárenské

HP hlidacipes.org/vysoke-ceny-plynu-vidim-jen-jednoho-vinika-tim-je-rusko-rika-sef-prazske-plynarenske

30. prosince 2022

Obsluha kompresorové stanice společnosti Bulgartransgaz, týden po zastavení ruských dodávek plynu. Foto: Profimedia

,

Napsal/a Robert Břešťan 30. prosince 2022

Martin Pacovský řadu let pracoval na manažerských pozicích v ČEZ, od ledna 2021 je předsedou představenstva Pražské plynárenské. Stojí i za skupinou Městské pivovary, pod kterou spadají třeba malé pivovary v Jarošově či ve Znojmě. Co se týče budoucnosti plynu i piva, je spíše optimista.

„V kombinaci úspor, které už nyní vidíme, a nějaké rozumné zimy, touto zimou projdeme poměrně jednoduše. Jak bude probíhat ta následující topná sezóna, to ještě uvidíme, ale tuto topnou sezónu zvládneme asi v pohodě,“ říká v rozhovoru pro ekonomický podcast MakroMixér (připravují jej šéfredaktor HlídacíPes.org a hlavní ekonom Patria Finance Jan Bureš, pozn. red.)

Je možné „z trubek“ poznat původ plynu, který k nám do Česka teče: zda je třeba z Norska, Ázerbájdžánu, severní Afriky nebo z Ruska?

Plyn je trochu jako elektřina, kdy taky nevíte, jestli je zelená nebo jaderná nebo uhelná. Na druhé straně se u plynu měří takzvané spalné teplo – tedy to, kolik energie získáte z kubického metru konkrétního plynu. A vzhledem k tomu, že spalné teplo z různých ložisek plynu je různé, dá se zhruba odhadnout původ. Třeba ruský plyn má nižší výhřevnost než norský. My spalné teplo pravidelně měříme, protože podle toho se také fakturuje, a jsme tedy schopni zhruba odhadnout, jestli k nám jde více norského nebo více ruského. Je to ale skutečně spíše takový odhad na makroúrovni, jinak se to rozhodně nedá poznat.

A nějaký plyn z Ruska se k nám teď dostává?

Vztaženo k datům ke konci listopadu k nám už teče výhradně neruský plyn. Je to kvůli tomu, že je uzavřen Nord Stream. Takže ani ukrajinskou větví, ani Turkstreamem k nám plyn neteče. Na druhou stranu zásobníky jsou ještě zčásti naplněny ruským plynem, takže pokud někdo čerpá ze zásobníku, tak tam nějaký ruský plyn určitě je.

Upnout se na Rusko byla chyba

Jak vůbec vypadá česká plynárenská soustava, kdo jsou ti hlavní hráči a jaký vliv má v oboru stát?

Plynová soustava je trochu podobná elektrické distribuční soustavě. To znamená, že máte operátora přenosové soustavy, což jsou zjednodušeně řečeno majitelé největšího potrubí, společnost Net4Gas, pak jsou distributoři, kdy typickým takovým distributorem jsme my, Pražská plynárenská. A pak jsou obchodníci. V současné době je plynárenská soustava v Česku plně v privátních rukou, žádní státní nebo veřejní hráči tam nejsou. Vlastně Pražská plynárenská je takový jediný významný veřejný hráč, protože nás vlastní hlavní město Praha. Samozřejmě existuje Energetický regulační úřad, který

určuje pravidla hry, podobně jako ministerstvo průmyslu. Funguje to tak, že obchodníci jsou odděleni od provozovatelů distribučních aktiv, a máme tu nyní zhruba dvě stě menších či větších obchodníků, kteří tu prodávají plyn.

Evropský průmysl si dlouho užíval velmi nízké ceny energií a tohle je cena, kterou za to v konečném důsledku platíme. Ale pořád je ten viník Rusko. Nicméně myslím, že ta situace s plynem se postupně stabilizuje.

Zásobníky plynu jsou nyní v Česku v podstatě naplněné. Pokud jde tedy o predikce na zimu, jak letošní, tak i příští, sdílíte optimismus, který tu celkem obecně zaznívá?

Jsem víceméně také optimistický k té zimě 2022 – 2023, pakliže nepřijdou nějaké extrémní výkyvy počasí. Jsem přesvědčen o tom, že v kombinaci úspor, které už nyní vidíme, a nějaké rozumné zimy, touto zimou projdeme poměrně jednoduše. Jak bude probíhat ta následující topná sezóna, to ještě uvidíme, ale tuto topnou sezónu zvládneme asi v pohodě.

Vidíte nějakého jiného viníka stávajících vysokých cen plynu, než je Rusko?

Vidím jen jednoho viníka – a tím je právě Rusko, které dlouhodobě pracovalo na tom, aby mělo v ruce cenové páky. Byla tam i manipulace s konceptem prodeje nakrátko a ne na dlouho. Na druhou stranu Evropská unie myslím až příliš věřila tomu, že trh s energiemi je transparentní a moc se upnula na Rusko coby dodavatele. Byla to příliš velká sázka na Kreml a spolehlivost dodávky. Evropský průmysl si dlouho užíval velmi nízké ceny energií

Martin Pacovský. Foto: se svolením Martina Pacovského

a tohle je cena, kterou za to v konečném důsledku platíme. Ale pořád je ten viník Rusko. Nicméně myslím, že ta situace s plynem se postupně stabilizuje.

V Evropě jsou ale stále země, které přímo od Ruska plyn kupují. Pokud by přestaly i tyhle dodávky a neteklo už vůbec nic, byl by to třeba i technicky nějaký problém pro celou soustavu?

Opět se vracím k faktu, že současné zásobníky jsou z významné části naplněny ještě ruským plynem. My jsme sice schopni Evropu zásobit neruskými alternativními dodávkami, ale vyřešit musíme i to, z čeho se naplní zásobníky na příští rok. Vzniká nějaká nepokrytá část mezi tím, co by bylo potřeba do zásobníků dostat a kde to Evropa vezme. Říká se, že chybí kapacita dvaceti miliard kubíků, podle někoho až 60 miliard. Když trh uvidí, že není plyn pro naplnění zásobníků nebo není jasné, kde se vezme, tak ceny určitě vystřelí nahoru. To znamená, že ještě není vyhráno a ty forwardové křivky to i ukazují tím, že se pořád drží na ceně okolo sta eur.

Takže asi chápete obavy zemí, jako je Nizozemí nebo Německo, které vystupují proti snahám zastropovat ceny plynu na nějakých nižších úrovních, protože se obávají toho, že by cena nemusela být dostatečně vysoká pro to, aby přitáhla do Evropy na tu příští zimu dostatek LNG dodávek?

Upřímně musím říct, že zastropování na začátku dodavatelské cesty nepovažuji za správnou cestu. Můžeme se bavit o stropech pro zákazníky, ale možné plošné zastropování na straně nákupu je trochu nešťastná věc. Už proto, že nikdo neví, kolik by to stálo peněz a je to takový účet bez hostinského. Potvrzuje se, že tržní signály fungují nejlépe a třeba stávající úspory ve spotřebě jsou víceméně taženy tím, že energie jsou prostě drahé. Dává to tedy ekonomický stimul pro opatření ke snížení spotřeby a to jsou v zásadě ta nejlépe fungující.

Kdyby v Praze do domácností netekl plyn, trvalo by rok, než by se vše opět zprovoznilo. To není jako u elektřiny – vypnout a zapnout. Ale podtrhuji přesvědčení, že k ničemu takovému nedojde.

Ale říká se, že plynu je celosvětově dost, problém je v kapacitě, tedy jak ho dostat do těch trubek...

Plynu je skutečně celosvětově dost. Jde o kapacitu a schopnost Evropy absorbovat hlavně dodávky LNG, či případně u plynu z Alžírska jde o kapacitu přenosové soustavy. Obecně jsem spíše optimista, když vidím, že státy, které mají přístup k moři, nebo které teď cítí, že jsou takříkajíc u kormidla řešení této situace, vlastně tolik nemluví, ale pracují. Jen v Německu je ve výstavbě 34 terminálů a to se o LNG ještě před půl rokem ani pořádně nemluvílo.

Kdyby přeci jen přišel nějaký krizový scénář, víme, že máte jako distributoři připravené kroky pro regulaci dodávek. Nejprve by se to týkalo průmyslových závodů, na posledním místě domácností. Jak by to ale vypadalo ryze prakticky? To by vaši technici skutečně šli a zavřeli a zaplombovali konkrétní kohoutky u konkrétních odběratelů, u velkých firem?

Na úrovni techniků panují směrem k zákazníkům nulové emoce: jejich úkolem je prostě udržet soustavu v co nejlepším stavu a co nejdéle. To znamená, že existuje prostě prioritizace odpojování různých odběrů podle odběratelských stupňů, existují plány, které větve a jak se budou odpojovat a uzavírat. A cílem je udržet normální tlak v co největším rozsahu distribuční soustavy. Seznam zákazníků, kteří by se případně měli odpojovat, prošel intenzivní revizí, protože dosud byl postaven na havarijní stav, když třeba něco bouchne, něco se překopne. Teď to prošlo na úrovni krizového řízení hlavního města Prahy. Největší problém by byl, kdyby se musely odpojit nízkotlaky, tedy normální zákazníci. Protože napouštění té soustavy znamená, že musíte projít úplně všechna odběrná místa, než to zapnete. Kdyby

tedy v Praze do domácností netekl plyn, trvalo by rok, než by se vše opět zprovoznilo. To není jako u elektřiny – vypnout a zapnout. Ale podtrhuji přesvědčení, že k ničemu takovému nedojde.

Vodík je jako paní Colombová

Od začátku roku 2023 se zavádí stropy na výši plateb pro zákazníky. Znamená to, že většina odběratelů se dříve nebo později posune na ty zastropované ceny? U někoho směrem nahoru, u někoho dolů...

To je asi rozumný předpoklad s tím, že samozřejmě se ceny můžou nějak vyvinout, kdyby se třeba ukázalo, že nejsou dostatečné zdroje pro naplnění zásobníků, jak už jsme o tom mluvili.

Když to vezmete optikou čistě vašeho portfolia domácností, jak velké procento vašich zákazníků má ještě ty delší fixace cen plynu na nějakých rozumných předkrizových úrovních?

Tak to je zrovna věc, kterou ne úplně říkáme, ale dá se říct, že to může být tak lehce pod polovinou, což je významná část. Ona může vzniknout představa, že ta zastropovaná cena je vlastně docela nízko, nicméně u lidí, kteří mají stále fixované ceny, to časem bude několikanásobný nárůst. Přirovnal bych to k tomu, že vám skončí fixace na hypotéku a vám se skokově zdraží s novými úrokovými sazbami splátka.

Jak vůbec vidíte budoucnost plynu, přeci jen je to fosilní palivo, jak ve firmě uvažujete nad budoucími alternativami, jako je třeba vodík?

Myslím, že současná situace asi trochu posune to jisté očerňování zemního plynu do racionálnější podoby. Ostatně i ta bezemisní budoucnost Evropy v sobě zemní plyn zahrnuje a počítá se s ním i po roce 2050. Zatím je to i nejflexibilnější způsob výroby energie a jsou i modely, které ukazují, že spotřeba plynu spíš poroste. Ale budou tu vznikat alternativní plyny, které se budou přimíchávat do potrubí se

zemním plynem. Pro Českou republiku je zajímavý biometan, který by teoreticky mohl nahradit kolem deseti procent české spotřeby plynu. V naší síti CNG stanic už používáme výhradně biometan; zajímavé je, že některé typy biometanu dokonce snižují uhlíkovou stopu.

A pokud jde o ten vodík?

Budoucnost vodíku v České republice je trošku komplikovaná. Vodík je optimální, když máte offshorovou větrnou elektrárnu a hodně fouká. Tehdy je spotová cena nízko a tak elektrolyticky vyrobíte vodík, který pak vtlačujete do soustavy. Říká se, že do dvou až pěti procent podílu vodíku nemusíte měnit žádná zařízení, ale ani ta dvě procenta se v Česku nedají zelenou cestou vyrobit. My samozřejmě vodík testujeme, ale pro mě je současné době trochu jako paní Colombová: všichni o tom mluví, nikdo ho ale neviděl. Tím neříkám, že se to nestane. Ještě před deseti lety by si také nikdo nepředstavil velká pole větrných elektráren v Severním moři. Ale prostě si myslím, že biometan je pro Českou republiku daleko příznivější způsob výroby plynu než umělá výroba vodíku.

Jakou budoucnost dáváte rozsáhlejšímu využití plynu v dopravě? Sami máte zmíněnou síť CNG stanic, ale ten tlak na elektrifikaci je tak mohutný, že se dá očekávat, že plyn ze hry spíše vypadne. Jak to vidíte vy?

Už teď je vidět, že výrobci automobilů od výroby CNG aut upouštějí. Je to myslím trochu škoda, protože typicky třeba dodávky na plyn jsou ideální pro segment dodávek jezdících hlavně po městě. Elektrifikované dodávky reálně zatím nemají větší dojezd než řekněme 200 kilometrů a když ji chcete mít i chlazenou třeba pro přepravu potravin, tak je to ještě méně. Italští výrobci se toho ještě drží, němečtí méně. Tlak na elektrifikaci tu je, ale třeba se ta situace posune s rozvojem bio CNG, který je u segmentu malých dodávek výhodnější než elektrina.

Do hospody přijde méně lidí

Kromě toho, že jste předseda představenstva Pražské plynárenské, jste také spolumasitel skupiny Městské pivovary, kam patří třeba pivovar v Jarošově nebo ve Znojmě. Jaký je dopad cen energií na vaše pivovary?

My máme takové zlaté vejce, protože energii máme nakoupenou až do konce roku 2023. Tím, že pracuji v energetice, přišlo mi, že mít nezafixovanou cenu je velký hazard.

Takže to, že byste kvůli vysokým cenám energiím museli zdražovat pivo, asi nehrozí. Jsou ale asi i jiné proměnné, které teď výrobu zdražují...

Dohání nás cena sladu a chmele. Teď jsme dělali forwardový obchod na nákup chmele na příští rok, protože cena chmele stoupla o 30 % a alfa, což je ten důležitý faktor, který určuje hořkost piva, naopak šla dolů. To znamená, že bude potřeba více chmele s vyšší cenou. Takže největší komponenta ceny jsou suroviny, i když doufám, že se nám cenu podaří udržet, protože i tlak obchodních řetězců je masivní.

A z pohledu konzumentů sledujete nějak na spotřebě, že by se lidem vedlo hůře?

Náš výstav zůstává stejný, ale je vidět, že se konzumace přesunuje více na doma. Vidíme dost velký propad u menších hospod v okresních a menších městech a naopak přesun do obchodních řetězců, do nákupu v láhvích. Proto taky řešíme nedostatek stáčecích kapacit, protože sice vyrábíme stejně, ale v jiné struktuře. I když v létě hospody nějak fungovaly, už od září vidíme dost velký propad, třeba o 30 % v konzumaci v hospodách.

Když k tomu všemu řídíte Pražskou plynárenskou, jak to zvládáte?

Musím říct, že v pivovarech mám skvělé kolegy, a já se angažuji z pozice akcionáře, jednou za čas nějakými reporty. Člověk má dělat svoji práci pořádně a dělat něco dvakrát na půl zákonitě vede k tomu,

že prostě neděláte nic dobře. Teď se tedy věnuji plynárenství a poslední rok neřeším nic jiného než složité situace v energetice. Na druhou stranu, co nebolí, to nesílí, je potřeba se na to dívat i pozitivně.

Rozhovor je textovou verzí ekonomického podcastu MakroMixér, který připravují hlavní ekonom Patria Finance Jan Bureš a šéfredaktor HlídacíPes.org Robert Břešťan.

Tento i starší rozhovory z tohoto podcastu najdete ve všech běžných podcastových aplikacích: Spotify, Apple Podcasts, SoundCloud a Google Podcast.

Líbil se vám tento text?

Podpořte nás prostřednictvím Darujme nebo převodem pomocí QR kódu

Moc děkujeme za podporu!

